

УДК 343.139; 343.98

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.4.7>

ДОПИТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ І СУДОВИЙ РОЗГЛЯД

Волобуєв А.Ф.,
*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-9419-7446;
e-mail: vaf26@ukr.net*

Мирошніченко Ю.М.,
*доктор юридичних наук,
суддя Мукачівського міськрайонного суду
Закарпатської області.
ORCID: 0000-0002-9114-1495
e-mail: zaruba264@gmail.com*

Волобуєв А.Ф., Мирошніченко Ю.М. Допит у кримінальному провадженні: досудове розслідування і судовий розгляд.

Досліджено процесуальний і тактичний аспекти допиту під час досудового розслідування й судового розгляду. Визначено спільні риси та відмінності допитів, що проводяться на різних стадіях кримінального провадження. Окреслено процесуальні особливості допиту учасників досудового розслідування (потерпілого, свідка, підозрюваного). Зазначено, що протоколи допитів вказаних учасників після їх оцінки слідчим і прокурором є джерелом доказів тільки для формулювання обвинувачення в обвинувальному акті. Для суду ж зафіксовані у протоколах допитів показання не є предметом дослідження – суд не має права обґрунтовувати свої рішення показаннями, наданими слідчому (прокурору), або посилатися на них. Суд повинен безпосередньо отримати від учасників кримінального провадження усні показання, тобто провести їх допит у судовому засіданні. У зв'язку з цим наведені особливості допиту учасників судового розгляду (обвинуваченого, потерпілого, свідка, експерта) і методів проведення судового допиту. Зокрема, відзначається публічний характер допиту, який відбувається під керівництвом головуючого в залі судового засідання за участі сторін, інших учасників судового провадження та присутності осіб, які мають на це право. Робиться висновок, що між слідчими і судовими допитами є закономірний зв'язок і він повинен обов'язково враховуватися суб'єктами досудового розслідування. Потрібно враховувати, що остаточна оцінка показань, наданих під час досудового розслідування, буде піддаватися всебічному та критичному аналізу сторонами та іншими учасниками кримінального провадження в атмосфері судового розгляду. Аналізу та перевірці будуть піддаватися не протоколи допитів, складених слідчими, а усні показання учасників досудового розслідування, отримані безпосередньо в залі судового засідання з використанням методів перехресного та шахового допитів. Йдеться про зіткнення різних інтересів та виникнення суперечливих ситуацій, пов'язаних з різною інтерпретацією тих чи інших обставин. Тому слідчому, прокурору на стадії досудового розслідування при проведенні допитів потрібно не тільки ретельно дотримуватися процесуальних правил, але й виважено обирати тактику їх проведення, яка б не зашкодила підтвердженню достовірності та допустимості показань у суді.

Ключові слова: кримінальне провадження, слідчий допит, судовий допит, перехресний допит, шаховий допит.

Volobuiev A.F., Myroshnychenko Y.M. Interrogation in criminal proceedings: pre-trial investigation and trial.

The procedural and tactical aspects of interrogation during pre-trial investigation and trial are studied. The common features and differences of interrogations conducted at different stages of criminal proceedings are determined. The procedural features of interrogation of participants in pre-trial investigation (victim, witness, suspect) are outlined. It is noted that the interrogation protocols of the specified participants after their evaluation by the investigator and prosecutor are a source of evidence only for formulating the accusation in the indictment. For the court, the testimonies recorded in the interrogation protocols are not the subject of research - the court does not have the right to justify its decisions with the testimonies provided to the investigator (prosecutor) or refer to them. The court must directly receive oral testimony from the participants in the criminal proceedings, that is, conduct their interrogation in the court session. In this regard, the features of the interrogation of participants in the trial (accused, victim, witness, expert) and methods of conducting the judicial interrogation are given. In particular, the public nature of the interrogation is noted, which takes place under the leadership of the presiding judge in the courtroom with the participation of the parties, other participants in the court proceedings and the presence of persons who have the right to do so. It is concluded that there is a natural connection between investigative and judicial interrogations and it must be taken into account by the subjects of the pre-trial investigation. It should be borne in mind that the final assessment of the testimony given during the pre-trial investigation will be subject to comprehensive and critical analysis by the parties and other participants in the criminal proceedings in the atmosphere of the trial. The analysis and verification will not be carried out on the interrogation protocols compiled by the investigators, but on the oral testimony of the participants in the pre-trial investigation, obtained directly in the courtroom using the methods of cross-examination and chess interrogation. This is a clash of different interests and the emergence of controversial situations associated with different interpretations of certain circumstances. Therefore, the investigator, prosecutor at the stage of pre-trial investigation when conducting interrogations must not only carefully follow the procedural rules, but also carefully choose the tactics of conducting them, which would not harm the confirmation of the reliability and admissibility of the testimony in court.

Key words: criminal proceedings, investigative interrogation, judicial interrogation, cross-examination, chess interrogation.

Постановка проблеми. Допит є найбільш поширеним у кримінальному провадженні процесуальним способом отримання відомостей, на основі яких встановлюється й доказується наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають юридичне значення. Його особливістю є те, що він спрямований на виявлення й фіксацію слідів кримінального правопорушення у вигляді ідеальних суб'єктивних образів, що утворилися в пам'яті учасників та очевидців кримінального правопорушення. Не припиняючи значення слідів матеріального характеру, потрібно зазначити, що виявлення ідеальних образів та їх відтворення у формі показань вимагає великих витрат часу й зусиль. Відтак, на проведення допитів витрачається значно більше часу, ніж на проведення інших слідчих (розшукових) дій. Це пояснюється тією обставиною, що формування ідеальних образів певної події та її учасників, їх зберігання у пам'яті та відтворення відбувається у внутрішньому світі певної людини, психічні процеси якої не можуть безпосередньо спостерігатися та оцінюватися ані слідчим, ані судом. Нерідко доводиться стикатися зі спотворенням допитуваними особами обставин досліджуваної події. В одних випадках причиною цього є хибне сприйняття та інтерпретація, в інших – свідоме прагнення перешкодити встановленню істини. Тому отримання, аналіз і перевірка показань з урахуванням супутніх факторів і вимагають особливої уваги та значних витрат часу як з боку слідчого (прокурора), так і суду.

З кардинальним оновленням Кримінального процесуального кодексу України в 2012 році (далі – КПК) акцент в оцінці доказів з точки зору їх належності, допустимості та достовірності був зроблений на судовому розгляді. За загальним правилом не можуть бути визнані доказами відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду (ч. 2 ст. 23 КПК), а сторона обвинувачення зобов'язана забезпечити присутність під час судового розгляду свідків обвинувачення з метою реалізації права сторони захисту на допит перед незалежним і неупередженим судом (ч. 3 ст. 23 КПК). У зв'язку з цим, законодавцем було введено в обіг нові поняття прямого й перехресного допиту та сформульовані процесуальні пра-

вила щодо їх проведення. Видається, що вказані законодавчі новели обумовлюють необхідність дослідження зв'язку допитів, що проводяться під час досудового розслідування й судового розгляду та розв'язання деяких проблемних питань.

Стан дослідження проблеми. Проблеми підготовки та проведення допиту, як найбільш поширеної слідчої дії, здавна притягали увагу багатьох відомих дослідників-правників і їх праці заклали солідний фундамент для розуміння його сутності та певних правил проведення. Проте переважно акцент робився на допитах під час досудового (попереднього) розслідування і мало зверталось уваги на допити у суді, що мало певні причини історичного характеру. Після прийняття КПК України 2012 р. поступово почала актуалізуватися й проблематика допиту у судовому провадженні в різних його аспектах (І.В. Гловюк [1], О.О. Кабанець [2], О.Ю. Костюченко [3], Н.М. Максимішин [4], В.Я. Малишевський [5], Ю.М. Мирошніченко [6], У.Ю. Поляк [7], О.Є. Соловійова [8], І.І. Шепітько [9] та ін.). Але поза увагою, як видається, залишалися питання зв'язку допитів, що проводяться під час досудового розслідування і судового розгляду в умовах оновленого правового регулювання, що, на наш погляд, є досить важливим.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей проведення допитів під час досудового розслідування і судового провадження; акцентуації уваги на зв'язку та відмінностях цих допитів.

Виклад основного матеріалу. Видається необхідним, перш за все, виділити види та особливості допитів, що проводяться, з одного боку, під час досудового розслідування, а з іншого – на стадії судового розгляду. Згідно з чинним КПК, під час досудового розслідування допит розглядається як одна зі слідчих (розшукових) дій, завданням якої є отримання (збирання) доказів або перевірка вже отриманих доказів.

Види допитів під час досудового розслідування. Залежно від процесуального статусу особи, яка може бути допитана, передбачені наступні види допитів.

Допит потерпілого. Потерпілим визнається фізична або юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди (ст. 55 КПК). Як правило, саме така особа ініціює відкриття кримінального провадження та проведення свого допиту. Допиту піддається потерпіла фізична особа або представник юридичної особи щодо обставин вчинення кримінального правопорушення, характеру та розміру заподіяної шкоди. Потерпілий має право давати показання або відмовитися їх давати (п. 6 ч. 1 ст. 56 КПК), але підлягає кримінальній відповідальності за завідомо неправдиве показання (ст. 384 КК), про що попереджається перед допитом. Для захисту своїх прав і відстоювання законних інтересів потерпілому надано право на залучення кваліфікованого юриста – адвоката, який виконує функцію його представника (п. 8 ч. 1 ст. 56, ст. 58 КПК).

Допит свідка. Свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань (ч. 1 ст. 65 КПК). Свідок зобов'язаний давати показання й перед допитом попереджається про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиве показання (статті 384, 385 КК). Разом з тим, свідок має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, щодо надання яких є пряма заборона у законі. Зокрема, такими обставинами є таємниця сповіді, лікарська таємниця, професійна таємниця захисника, таємниця нарадчої кімнати тощо (ч. 2 ст. 65 КПК). Окрім того, він має право відмовитися давати свідчення щодо обставин, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним, близькими родичами чи членами його сім'ї кримінального правопорушення (ч. 8 ст. 224 КПК). Також як і потерпілий свідок має право користуватися під час допиту правовою допомогою адвоката (п. 2 ч. 1 ст. 65 КПК).

Допит підозрюваного. Згідно з ч. 1 ст. 42 КПК підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцеперебування особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень. Узагальнюючі статус підозрюваного варто констатувати, що фактично його допит може бути проведений тільки після вручення повідомлення про підозру та в присутності його адвоката з метою виявлення реагування сторони захисту на зміст підозри. Але потрібно брати до уваги, що підозрюваний має право давати пояснення, показання з приводу підозри проти нього або не говорити нічого, чи в будь-який момент відмовитися їх давати та відповідати на запитання (пункти 4, 5 ч. 3 ст. 42 КПКУ). При відмові давати показання слідчий зобов'язаний одразу зупинити допит після отримання такої заяви (ч. 4 ст. 224

КПК). Ці права підозрюваного, як відзначають В. Клочков та А. Гурська, надають йому можливість давати показання не тоді, коли бажає слідчий, а коли він сам вважає за потрібне й таким чином має час для формування контраргументу стосовно підозри [10].

Важливо підкреслити, що протоколи допитів наведених учасників досудового розслідування після їх оцінки слідчим і прокурором є джерелом доказів тільки для формулювання обвинувачення в обвинувальному акті. Для суду ж зафіксовані в протоколах допитів показання не є предметом дослідження, а тому вони за загальним правилом не оголошуються (на відміну від раніше наявної практики). Суд не має права обґрунтовувати свої рішення показаннями, наданими слідчому (прокурору), або посилатися на них – згідно з ч. 1 ст. 23 КПК він повинен безпосередньо отримати від учасників кримінального провадження усні показання, проаналізувати їх і надати їм всебічну оцінку. І потрібно підкреслити, що далеко не завжди показання, отримані у суді та показання, зафіксовані в протоколах допитів під час досудового розслідування, збігаються (швидше навпаки). Саме тому, зважаючи на остаточність оцінки показань виключно судом, законодавець передбачив виняткову ситуацію, коли під час досудового розслідування складаються обставини, які можуть унеможливити допит особи в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань. Для такої ситуації передбачена можливість звернення сторони чи представника юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, до слідчого судді із клопотанням провести допит такої особи в судовому засіданні. В такому випадку допит проводиться у судовому засіданні в місці розташування суду або перебування хворої особи в присутності сторін кримінального провадження з дотриманням правил проведення допиту під час судового розгляду (ч. 1 ст. 225 КПК). З огляду на наведені положення видається необхідним проаналізувати види допитів під час судового розгляду, визначити їх інституційні особливості, які варто брати до уваги під час досудового розслідування при проведенні допитів.

Види допитів під час судового розгляду. На відміну від допиту, на досудовому слідстві, для якого за правило характерна одноособовість і відсутність сторонніх осіб, допит у суді відбувається під керівництвом головуючого в залі судового засідання за участі сторін, інших учасників судового провадження та присутності осіб, які мають на це право. Публічний характер такого допиту в присутності значної кількості людей не може не впливати на психологічний стан допитуваної особи. Загальновідомо, що побоювання публічних виступів є найпоширенішою фобією серед людей, а особливо стосовно подій кримінального характеру, що суттєво впливає на особливості проведення допиту у суді. Окрім того, допити у суді відбуваються під безпосереднім керівництвом головуючого судді у певній послідовності та за процесуальною процедурою, яка відрізняється від допитів під час досудового розслідування. Суддя зобов'язаний стежити, щоби запитання не виходили за межі предмета кримінального провадження, не мали характеру залякування, образливого або принизливого, дискримінаційного характеру. Це дає підстави називати їх не слідчими (розшуковими) діями, а судовими діями – судовими допитами, хоча вони й мають певні спільні риси.

Допит обвинуваченого (підсудного) (ст. 351 КПК). Допит обвинуваченого є першою судовою дією після оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акта і визначення порядку дослідження доказів. Варто звернути увагу, що обвинувачений є особою, яка попередньо допитувалася у статусі підозрюваного під час досудового розслідування, і в суді користується тими ж самими правами. Допит починається з пропозиції головуючого надати показання щодо кримінального провадження у формі вільної розповіді – підсудний повинен мати можливість спонтанно повідомляти все, що він пам'ятає своїми словами (надалі показання можуть бути доповнені та уточнені). Це правило відповідає як вимогам когнітивної психології для оптимального отримання знань у розмові, так і презумпції невинуватості. Після цього обвинуваченого першим допитує прокурор, а потім захисник. Далі обвинуваченому можуть бути поставлені запитання потерпілим та іншими учасниками судового розгляду. Потрібно підкреслити, що допит здійснюється під керівництвом головуючого, який протягом всього допиту обвинуваченого має право ставити йому запитання для уточнення і доповнення його відповідей, зокрема щодо визнання чи невизнання досліджуваних обставин. Але у певних ситуаціях, обумовлених зміною раніше наданих обвинуваченим показань, ефективним засобом з'ясування істини може бути використання під час судового допиту показань, наданих допитуваним на досудовому слідстві. Як зазначалося, суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання, або отриманих під час досудового розслідування в судовому засіданні (ч. 4 ст. 95 КПК України). Водночас, використання суб'єктами судового допиту показань обвинуваченого,

одержаних на досудовому слідстві, законом не заборонено. Криміналістикою розроблено чимало прийомів допиту й лише одиниці з них згадуються у тексті закону, застосування решти – питання допустимості криміналістичних засобів, які є такими за умови їхньої відповідності принципам законності, моральності, наукової обґрунтованості. Тож, на нашу думку, сторони кримінального провадження, поряд з іншими матеріалами досудового розслідування, мають право в ході судового допиту оперувати показаннями обвинуваченого, зафіксованими в протоколах слідчих допитів з метою викриття брехні або подолання забування.

Допит потерпілого (ст. 353 КПКУ). Як правило, судді виходять з того, що ніхто не знає краще потерпілого обставини вчинення кримінального правопорушення і характер та розмір заподіяної ним шкоди (хоча тут і можуть бути певні нюанси). Тому на тлі показань обвинуваченого показання потерпілого часто бувають «лакмусовим папірцем», який дозволяє встановити істину. Звичайно, тут враховується роль емоцій, пов'язаних з фізичними, психічними й соціальними наслідками кримінального правопорушення. Тому перед допитом потерпілого головуєчий встановлює відомості про його особу та з'ясовує стосунки потерпілого з обвинуваченим. Потерпілий так само, як і свідок перед допитом у судовому засіданні приводиться до присяги говорити суду правду і лише правду. Потерпілого доцільно допитувати до допиту свідків, оскільки у такий спосіб усувається вплив показань, наданих свідками в суді, на свідчення потерпілого, який на відміну від свідків не видаляється із зали судового засідання. У зв'язку з цим, вбачається певна нелогічність законодавця, який основну увагу приділяє регламентації допиту свідка, зазначаючи, що окремі викладені правила стосуються і допиту потерпілого (ч. 2 ст. 353 КПКУ).

Допит свідка (ст. 352 КПКУ). Відповідно до ст. 22 КПК сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав. Це стосується й залучення до судового розгляду свідків, які є носіями відомостей, що можуть мати тлумачення як на користь обвинувачення, так і на користь захисту. Відповідно до ч. 6 ст. 352 КПК свідки поділяються на свідків обвинувачення і свідків захисту. Свідків обвинувачення першим допитує прокурор, а свідків захисту – захисник (або обвинувачений, якщо взяв захист на себе). Після допиту свідка сторонами кримінального провадження йому можуть бути поставлені запитання іншими учасниками судового розгляду. У зв'язку з цим потрібно звернути увагу, що нерідко свідки обвинувачення під час судового допиту круто змінюють свою позицію і стають свідками захисту і навпаки, що підкреслює унікальність судових допитів.

Допит експерта. Висновок експерта традиційно розглядається як один з найважливіших джерел доказів у кримінальному провадженні попри застереження в ч. 2 ст. 94 КПК, що жоден доказ не має наперед встановленої сили (швидше за все це пояснюється психологічними причинами, зумовлених авторитетом наукових досліджень у кримінальному провадженні). Оскільки правом залучення експерта для проведення експертизи наділені обидві сторони, то цілком логічним є можливість допиту експерта у суді для роз'яснення висновку, а також з'ясування інших питань пов'язаних з проведенням експертизи. Допит здійснюється за клопотанням сторони кримінального провадження, потерпілого або за ініціативою суду (ч. 1 ст. 254 КПК). До речі, під час досудового розслідування допит експерта, як свідка для роз'яснення висновку, заборонено (п. 11 ч. 2 ст. 65 КПК), як видається, з метою усунення можливого тиску на експерта з боку сторони обвинуваченого. Після приведення до присяги експерта, який проводив експертизу за зверненням сторони обвинувачення, першою допитує сторона обвинувачення, а експерта, який проводив експертизу за зверненням сторони захисту, - сторона захисту. Після цього експерту можуть бути поставлені запитання потерпілим та іншими учасниками судового розгляду.

Наведені види допитів у суді ґрунтуються на загальних з досудовим розслідуванням психологічних засадах, але мають суттєві відмінності у методах і процесуальному порядку. Зокрема, законодавцем передбачено застосування прямого і перехресного допиту та сформульовано процесуальні правила щодо їх проведення. Окрім того, у судовій практиці використовується поняття шахового допиту. Як видається, рівноправність і змагальність сторін у використанні зазначених методів створює для судових допитів більше можливостей для встановлення істини. Як правило, проведення даної судової дії починається з прямого допиту, який ще називають основним допитом. Як зазначалося, він проводиться стороною, яка викликала допитуваного з метою обґрунтування своєї правової позиції чи окремого твердження.

Під час прямого допиту забороняються навідні запитання тобто запитання, у формулюванні яких міститься відповідь, частина відповіді або підказка до неї (ч. 6 ст. 352 КПК). Проте, покла-

даючись на досвід країн загального права, вважаємо доцільним закріплення деяких виключень з цього правила, що полягають у допустимості при проведенні прямого допиту:

- попередніх запитань, які мають на меті позитивно налаштувати суд до «свого» свідка або закласти фундамент недовіри до «чужого» свідка (місце проживання, сімейний стан, освіта, соціальний стан, судимості, стосунки зі сторонами тощо);
- запитань, націлених на демонстрацію компетентності експерта (кваліфікація, місце та стаж роботи, участь в інших відомих процесах, де експерт забезпечив встановлення істини або навпаки дав висновок, визнаний судом помилковим тощо);
- запитань, спрямованих на отримання простої довідкової інформації з метою прискорення допиту;
- а також з дозволу суду при допиті дитини чи дорослого з проблемами спілкування або особи, спроби відновити пам'ять якої іншими засобами виявилися марними.

Після прямого допиту протилежній стороні кримінального провадження надається можливість перехресного допиту. Отже, сутність перехресного допиту полягає у тому, що свідку або потерпілому, які надали покази і відповіли на запитання особі, яка здійснювала їх прямий допит, ставлять запитання інші учасники процесу з протилежними інтересами. Як стверджує адвокат В.Я. Малишевський, на перехресному допиті вирішуються питання дискредитації свідка та дискредитації його показань, очевидно маючи на увазі з'ясування достовірності показань свідка обвинувачення (ст. 96 КПК) [5]. У зв'язку з цим, варто звернути увагу, що під час перехресного допиту дозволяється ставити навідні запитання (ч. 7 ст. 352 КПК). В контексті того, що перехресний допит у змагальному процесі розглядається важливим засобом з'ясування достовірності показань такий дозвіл виглядає обґрунтованим. Адже під час прямого допиту особа вже дала відповіді на всі запитання, а перехресний допит має на меті їх уточнення чи доповнення і виявлення можливих суперечностей. Відтак, видається, що навідні запитання аж ніяк не можуть зашкодити встановленню істини, а навпаки дозволяють встановити її у всіх деталях і відкинути будь-які сумніви. Звісно, головуючий суддя зобов'язаний слідкувати за тим, щоби запитання стосувалися предмета судового розгляду і не принижували честь і гідність особи, яка піддається перехресному допиту. Зважаючи на те, що ч. 7 ст. 352 КПК України суб'єктом проведення перехресного допиту визначає тільки протилежну сторону кримінального провадження, слід погодитися з Н.М. Максимішин, що редакція цієї частини містить суттєву прогалину, яка виключає потерпілого [4, с. 57]. Зауваження цілком ґрунтовне, оскільки не викликає сумнівів, що потерпілий повинен мати таке право і відмова в цьому є підставою для визнання недопустимими доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ст. 85 КПК).

Судовий допит може бути проведений методом, який отримав назву шахового. Його особливістю є те що особа, яка веде допит, послідовно ставить запитання різним особам за одними й тими ж обставинами. Шаховий допит схожий на одночасний допит двох або більше вже допитаних учасників кримінального провадження (свідків, потерпілих, обвинувачених), який проводиться для з'ясування причин розбіжності в їхніх показаннях (ч. 15 ст. 352 КПК). Але між ними є й суттєві відмінності, зокрема метою шахового допиту може бути не з'ясування причин розбіжностей в показаннях певних осіб, а тільки уточнення неясних моментів, деталізація окремих обставин. Метою може бути й демонстрація узгодженості показань певного учасника з показаннями інших допитаних осіб тощо.

У ситуаціях, обумовлених зміною показань, раніше наданих обвинуваченим, потерпілим, свідком, провідна роль у викритті брехні або омани належить сторонам, які на відміну від суду знайомі з показаннями допитаних на досудовому слідстві осіб.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що між слідчими та судовими допитами є закономірний зв'язок і він повинен обов'язково враховуватися суб'єктами досудового розслідування. Зокрема, потрібно враховувати, що остаточна оцінка показань, наданих під час досудового розслідування, буде піддаватися всебічному і критичному аналізу сторонами та іншими учасниками кримінального провадження в атмосфері судового розгляду. Й аналізу, і перевірці будуть піддаватися не протоколи допитів, складених слідчими, а усні показання учасників досудового розслідування, отримані безпосередньо в залі судового засідання з використанням розглянутих методів. Тобто, йдеться про місце зіткнення різних інтересів, виникнення суперечливих ситуацій, пов'язаних з різною інтерпретацією тих чи інших обставин. Тому слідчому, прокурору на стадії досудового розслідування при проведенні допитів підозрюваних, потерпілих і свідків,

призначенні експертиз потрібно не тільки ретельно дотримуватися процесуальних правил, але й виважено обирати тактику їх проведення. Зокрема, в цьому сенсі потрібно обирати такі способи психологічного впливу на допитувану особу, які б не зашкодили підтвердженню достовірності та допустимості показань у суді, що на жаль не є рідкістю у судовому провадженні.

В статті авторами не ставилася мета висвітлення всіх особливостей проведення судових допитів, зважаючи на вже проведене окреме дослідження з цих питань [6]. Вона лише є запрошенням до подальшого обговорення проблемних питань процесуального і тактичного характеру проведення допитів у кримінальному провадженні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гловюк І.В. (2024) Про використання показань дитини у судовому кримінальному провадженні. URL: <https://radako.com.ua/pro-vykorystannya-pokazan-dytyny-u-sudovomu-kryminalnomu-provadhzhenni/> (дата звернення 01.01.2025).
2. Кабанець О.О. (2024) Можливості використання поліграфа для цілей допиту свідків під час судового розгляду у кримінальному провадженні. URL: <https://radako.com.ua/mozhlyvosti-vykorystannya-poligrafa-dlya-czilej-dopytu-svidkiv-pid-chas-sudovogo-rozglyadu-u-kryminalnomu-provadhzhenni/> (дата звернення 01.01.2025).
3. Костюченко О.Ю. Особливості проведення прямого та перехресного судового допиту свідків і потерпілих. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 66–73.
4. Максимішин Н.М. Судовий допит: процесуальне і криміналістичне дослідження: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2016. 250 с. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/8F-21.pdf> (дата звернення 03.01.2025).
5. Малишевський В.Я. Місце перехресного допиту у судовому процесі. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/education-materials/m%D1%96sce-perehresnogo-dopitu-u-sudovomu-proces%D1%96.pdf> (дата звернення 03.01.2025).
6. Мирошниченко Ю.М. Судовий допит у кримінальному провадженні / за ред. проф. А.Ф. Волобуєва. Кропивницький: ДонДУВС, 2023. 97 с.
7. Поляк У.Ю. Заборона допиту нотаріусів як свідків у кримінальному процесі. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 345–349. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.61.
8. Соловійова О.Є. Щодо вдосконалення норм про допит експерта у кримінальному провадженні. *Процесуальне та техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування*. Харків: ХНУВС. 2019. С. 286–289.
9. Шепітько І.І. Судовий допит у змагальному кримінальному провадженні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Юридичні науки. 2018. № 6. С. 157–168.
10. Клочков В., Гурська А. (2020). Допит підозрюваного як інструмент сторони захисту. *Юридична газета*. № 10 (716). URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/dopit-pidozryvanogo-yak-instrument-storoni-zahistu.html> (дата звернення 11.01.2025).